

"Από τη Νέα Σμύρνη στην Παλιά", (εφ. Αυγή, άρθρο με αφορμή το 7ο Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης στη Σμύρνη που πραγματοποιήθηκε στις 04-04-12 έως 09-04-12, με τιμώμενη χώρα την Ελλάδα)

Από την Νέα Σμύρνη στην Παλιά

Ημερομηνία δημοσίευσης: 06/05/2012

[Δείτε Video από τις εκδηλώσεις](http://literature.ironikopoulou.gr/node/176)
<http://literature.ironikopoulou.gr/node/176>

Της Ηρώς Νικοπούλου

Η παλιά "Άπιστη Σμύρνη" (Γκιαούρ Ιζμίρ) παραμένει και σήμερα το άτακτο παιδί για την Τουρκία, μια και αισθάνεται μάλλον πιο κοντά στη Δύση σε σχέση με την ενδοχώρα.

Ο πεζόδρομος και ένα μεγάλο κομμάτι της παραλιακής οδού που διατηρεί το παλιό ελληνικό όνομα Κορδόνι και θυμίζει έντονα την παραλία του Φλοίσβου στο Φάληρο τρανταζόταν από τους ήχους των κρουστών. Την πομπή είχαν ανοίξει οι μασκαράτες με τις χαρακτηριστικές μάσκες του Μουσείου Μάσκας της Σμύρνης. Ακολουθούσαμε εμείς -οι πέντες Έλληνες ποιητές*- ως εκπρόσωποι της τιμώμενης χώρας, που για το εφετινό 7ο Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης (από 5-8 Απριλίου) ήταν η Ελλάδα, και αμέσως μετά οι Τούρκοι προσκεκλημένοι ποιητές.

Κάποιοι κρατούσαν πλακάτ με συνθήματα γραμμένα στα τούρκικα και στα ελληνικά που μιλούσαν για την ποίηση: «Η ποίηση μας ενώνει», «Η ποίηση είναι αγάπη», «Η ποίηση είναι ενάντια στον πόλεμο» κ.ά. Ανάμεσά μας ανακατεύτηκε κι άλλος κόσμος, περαστικοί. Μας μοίρασαν κόκκινα γαρύφαλλα, η ατμόσφαιρα ήταν ευφορική. Καταλήξαμε στο Alsancak Varur İskelesi (Τελωνείο) σε μια στημένη εξέδρα όπου ένα ροκ συγκρότημα έπαιξε για λίγο μουσική. Έγιναν οι καθιερωμένοι χαιρετισμοί από τον δήμαρχο και τον αντιδήμαρχο της πόλης, οι οποίοι -και είναι αξιοσημείωτο- είναι και οι ίδιοι ποιητές, μάλιστα τον δεύτερο είχαμε την ευκαιρία να τον ακούσουμε να απαγγέλλει ποιήματά του. Έπειτα εκεί μπροστά στη θάλασσα, στο άλλο κομμάτι του Αιγαίου, έγινε η πρώτη ανάγνωση ποιημάτων από Έλληνες και Τούρκους ποιητές.

Αγναντεύοντας τη θάλασσα με συνεπήρε μια συγκίνηση, έψαχνα μες στα κύματα να βρώ παλιές εικόνες κι απορροφήθηκα για λίγο από σκέψεις του παρελθόντος, τότε που Έλληνες και Τούρκοι συνυπήρχαν ειρηνικά, πριν ορμήσει η φωτιά του εθνικισμού και κατακάψει την ανατολική πλευρά του Αιγαίου. Μάλλον ο μόνος τρόπος για να ξαναζήσουν ειρηνικά οι λαοί των δυο ακτών και οι χώρες τους είναι να έχουν πάλι κοινά συμφέροντα και κοινή -κατά το δυνατόν- πολιτική. Όσες πρωτοβουλίες κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση είναι θετικές και καλοδεχούμενες· μέσα από την τέχνη αναπτύσσονται γέφυρες και αντισώματα που συμβάλλουν στην εποικοδομητική επικοινωνία.

Σε όλη τη διάρκεια των εκδηλώσεων της πρώτης μέρας η βροχή κατά διαστήματα ξεκινούσε και σταματούσε κι ο δυνατός άνεμος έπαιρνε τους στίχους των ποιημάτων και τους ταξίδευε στο πέλαγο και στα γύρω κτήρια της πόλης. Κάποια στιγμή αναρωτήθηκα αν άκουγε πραγματικά κανείς. Εκεί πρωτοαπήγγειλε και ο κατ' εξοχήν τιμώμενος του Φεστιβάλ Τούρκος ποιητής Ρεφίκ Ντουρμπάς (Refik Durbas), γνωστός μας παλιότερα και στην Ελλάδα και συγκεκριμένα από το Δημοτικό Θέατρο της Ρόδου, όπου το 2005 είχαν ακουστεί μελοποιημένα ποιήματά του. Γεννημένος το 1944 στο Ερζερούμ, σπούδασε Φιλολογία στην Κωνσταντινούπολη και αφού εργάστηκε στις εφημερίδες Yeni Istanbul και Cumhuriyet ως διορθωτής, εξέδωσε από το 1962 μέχρι το 1967 τρία λογοτεχνικά περιοδικά. Η ιδιαίτερη γλώσσα του και η στάση του στα πράγματα πέρασε και στην ποίησή του που έχει βραβευτεί τρεις φορές.

Στις 6 και 7 Απριλίου όλες οι εκδηλώσεις έγιναν στο Πολιτιστικό Κέντρο Dr. Selahattin Akcicek Esrefpasa (1918-1977, γιατρός που διετέλεσε και δήμαρχος της Σμύρνης) σ' έναν όμορφο χώρο που οι εσωτερικοί του τοίχοι ήταν καλυμμένοι με ολόκληρα ποιήματα σε μεγέθυνση και αφίσες - φωτογραφίες ποιητών, που δεν έμοιαζαν να έχουν τοποθετηθεί πρόχειρα για την περίπτωση μια και όλος ο χώρος απέπνεε σοβαρότητα και ιδιαίτερο σεβασμό για την ποίηση και τους ποιητές -μεταξύ άλλων ξεχώρισα το Πάμπλο Νερούδα και τον Ναζίμ Χικμέτ.

Το πρώτο θέμα ήταν ένα αφιέρωμα στον Θόδωρο Αγγελόπουλο και περιλάμβανε μικρό κλασικότροπο χορευτικό, προβολή αποσπασμάτων από ταινίες του Έλληνα σκηνοθέτη και συζήτηση με Τούρκους ποιητές και σκηνοθέτες· ακολούθησαν ομιλίες γύρω από την ποίηση του Φερίκ Ντουρμπάς. Μερικά από τα υπόλοιπα θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν: «Ποίηση και κινηματογράφος», «Ποίηση και ένσταση», «Μια δύσκολη ερώτηση: Πόσο στοιχίζει η ποίηση;». Μέσω των ακουστικών ταυτόχρονης μετάφρασης πληροφορηθήκαμε ότι σε γενικές γραμμές τα πράγματα για την ποίηση στην Τουρκία είναι όπως ακριβώς στην Ελλάδα, όπως παντού τελικά. Η ποίηση πάντα λίγους αφορά και ενδιαφέρει, τα εκδοτικά πράγματα και εκεί είναι δύσκολα, οι ποιητές φυσικά δεν έχουν κανένα οικονομικό όφελος από τις εκδόσεις των ποιημάτων τους και ασκούν συνήθως κάποιο άσχετο επάγγελμα για βιοπορισμό. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε η συζήτηση με θέμα «Πόσο στοιχίζει η ποίηση», όπου υπήρξαν εκτεταμένες αναφορές σε ποιητές που είχαν κατά το παρελθόν εκδιωχθεί, βασανισθεί και φυλακισθεί -με το όνομα του Μαρξ, που ακουγόταν διαρκώς, να κλέβει την παράσταση. Κάτι πάντως που δεν καλύφθηκε μεταφραστικά, και είναι σημαντικό να επισημανθεί, είναι ότι δεν ακούσαμε ούτε ένα μεταφρασμένο τούρκικο ποίημα!

Η συμμετοχή της Ελλάδας ως τιμώμενης χώρας εμπεριείχε, πέρα από τις απαγγελίες των ποιημάτων μας, και εισηγήσεις μας με θέμα την ελληνική ποίηση. Επίσης διαβάσαμε Σεφέρη, Καβάφη, Ρίτσο και Σαπφώ, ενώ ακολουθούσε η απαγγελία του ποιήματος στα τουρκικά. Πέρα από ορισμένες δυσλειτουργίες λόγω κακού συντονισμού, που σχεδόν πάντα αναπλήρωνε η διάθεση για άμεση διόρθωση, όλα κύλησαν καλά με την άριστη φιλοξενία των διοργανωτών και τη φιλική συμπεριφορά των υπολοίπων προσκεκλημένων. Αλλά στο τρίγωνο Ελλάδα - Κύπρος - Τουρκία δεν υπάρχουν ακόμη αθώες μεταβάσεις. Μια ιδιαίτερη

στιγμή ανήσυχης αυτογνωσίας υπήρξε όταν πληροφορηθήκαμε με αμηχανία ότι μια κυπριακή εφημερίδα ετοίμαζε άρθρο σχετικό με την παρουσία μας στη Σμύρνη επικρίνοντάς μας γιατί -σύμφωνα με τις πληροφορίες της- θα διαβάζαμε σε κτήριο αφιερωμένο στη μνήμη Πεσόντων στην Κύπρο! Η Ελληνίδα συντονίστρια που εργάζεται στον δήμο και ήταν σε διαρκή επαφή με τις δημοτικές αρχές, δηλαδή τον δήμαρχο και τον αντιδήμαρχο, έκανε τις μεταφράσεις και επέλυε οποιοδήποτε πρόβλημα προέκυπτε, μετά από πολύ προσεκτική έρευνα μας διαβεβαίωσε ότι δεν ίσχυε τίποτα τέτοιο. Την επίμαχη ονομασία είχε ένας πεζόδρομος όπου υπήρχε το πολιτιστικό κέντρο Ahmet Adnan Saygun Saygun (1907-1991, μουσικοσυνθέτης) μπροστά από το οποίο άρχισαν οι εκδηλώσεις και τον οποίο απλώς διασχίσαμε. Σε όλη τη διάρκεια της παραμονής μας στη Σμύρνη δεν διαβάσαμε σε κανένα κτήριο με τέτοιο όνομα. Οι ανεπούλωτες ακόμη πληγές караδοκούν, οι ισορροπίες είναι λεπτές και εύθραυστες και φυσικά είναι θεμιτός και επιβεβλημένος ο έλεγχος και η εγρήγορση, αρκεί να μην παγιδεύουν αγαθές προθέσεις και περιπλέκουν άνευ λόγου (ή και σκοπίμως) τα πράγματα.

Η παλιά *Απιστη Σμύρνη* (*Γκκιαούρ Ιζμίρ*) παραμένει και σήμερα το άτακτο παιδί για την Τουρκία, μια και αισθάνεται μάλλον πιο κοντά στη Δύση σε σχέση με την ενδοχώρα. Και πράγματι το κέντρο της πόλης είναι πολύ κοντά στα δυτικά πρότυπα έχει πάρκα, καθαρούς δρόμους, Μετρό και απλώς, αντί για εκκλησίες, ο επισκέπτης βλέπει τζαμιά και κάποιες λίγες μαντύλες ανάμεσα στο γυναικείο πληθυσμό. Υπάρχει βέβαια και η περιφέρεια με την ασφυκτική δόμηση και τους στενούς μαχαλάδες. Ο τουρκικός λαός είναι πολιτισμικά διχασμένος. Πάντως η πανταχού παρούσα φωτογραφία του Κεμάλ μοιάζει να προσπαθεί να γεφυρώσει τις όποιες διαφορές ανάμεσα στα δύο κομμάτια της πόλης (αλλά και της χώρας).

Σε όλη την παραμονή μας στη Σμύρνη συναναστραφήκαμε το εξευρωπαϊσμένο κομμάτι της τοπικής κοινωνίας. Αν και γενικότερα η ζωή στα μικρασιατικά παράλια λόγω του τουρισμού είναι δυτικότερη. Αυτό άλλωστε το πρόσωπο θέλει να περάσει η Τουρκία και προς τα έξω, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα τουρκικά σίριαλ που έχουν κατακλύσει την ελληνική τηλεόραση και έχουν μάλιστα φανατικούς θεατές. Δυστυχώς και μέσα απ' αυτά αλλά και από το στήσιμο των παρουσιαστών στις ειδήσεις της τούρκικης τηλεόρασης, από τα τηλεπαιχνίδια μέχρι τις πολύχρωμες εφημερίδες (που αγγίζουν το κιτς), όλα μαρτυρούν κακοχωνεμένη απομίμηση του καπιταλιστικού περιτυλίγματος.

Η αίσθηση οικειότητας που αισθανόμαστε όταν βλέπουμε πόσο κοντά είμαστε ιδιοσυγκρασιακά και πολιτισμικά με τους γείτονες, οι ομοιότητες στη γεωγραφία του τοπίου, στο κλίμα, η κοινή θάλασσα, τα ελληνικά νησιά που είχαν για αιώνες ως ενδοχώρα τους τα μικρασιατικά παράλια για τις καθημερινές τους ανάγκες, όλα συντείνουν στο αίσθημα του αφύσικου της κατάστασης που επικρατεί σήμερα.

Την τελευταία μέρα της παραμονής μας στην Τουρκία επισκεφθήκαμε το παλιό όμορφο ελληνικό χωριό Κιρκιντζέ και την Έφεσσο. Η αντινομική εικόνα που χαράχθηκε στον νου μου είναι από τη σχεδόν χορωδιακή ανάγνωση-απαγγελία από μας των ελληνικών επιγραφών που υπήρχαν σε ψηφίσματα και τιμητικές στήλες.